رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

حوزه علمیه در آموزش علوم سیاسی و مطالعات سیاسی اسلامی خودکفاست

حوزه علمیه در آموزش علوم سیاسی و مطالعات سیاسی اسلامی خودکفاست؛ یعنی تمامی مقاطع مطالعات سیاسی در مراکز وابسته به حوزه یا مراکزی که از میان حوزویان دانش‌پژوه، دانشجو و طلبه می‌پذیرند همچنین، هم دوره‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری و هم، دوره‌های سطح دو، سطح سه و سطح چهار در رشته‌ها و گرایش‌های مختلف وجود دارد.

حجت‌الاسلام والمسلمین لک‌زایی، با بررسی «وضعیت علوم سیاسی در یکصد سال اخیر حوزه علمیه قم»، تصریح کرد: حوزه علمیه در آموزش علوم سیاسی و مطالعات سیاسی اسلامی خودکفاست.

به گزارش خبرگزاری حوزه، حجت‌الاسلام والمسلمین نجف لک‌زایی، در نشست «علوم سیاسی در یکصد سال اخیر حوزه علمیه قم» از سلسله نشست‌های یکصدمین سال بازتأسیس حوزه علمیه قم، با اشاره به اهمیت دادن دین اسلام به سیاست، عنوان کرد: پیامبر اسلام ﷺ از همان ابتدا مبارزه بی‌امانی با طاغوت را شروع کرد.

رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی ادامه داد: سرانجام این مبارزه به تشکیل دولت اسلامی در مدینه منجر شد و حکومت اسلامی و دولت اسلامی در قالب‌های مختلفی تداوم پیدا کرد؛ به‌طوری‌که مسلمانان، اسلام فارغ از سیاست را تصور نمی کردند به‌همین خاطر دانش‌های متناسب با دولت، در جهان اسلام تولید شد.

وی افزود: تأثیر این تفکر را در آثار فلاسفه با عنوان دولت‌های فاضل، مدینه فاضله و علم مدنی شاهد هستیم؛ برای مثال کتاب احصاءالعلوم فارابی که کتابی با موضوع طبقه‌بندی علوم است، جایگاه ویژه‌ای برای علم مدنی، فلسفه مدنی و فقه مدنی در نظر گرفته و آثار مختلف مستقلی نیز، در باب فلسفه سیاسی اسلام تدوین کرده است.

حجت‌الاسلام والمسلمین لک‌زایی اضافه کرد: در میان فقها نیز مرحوم سیدمرتضی، رساله مستقلی با عنوان «فی العمل مع سلطان» در باب همکاری با دولت نوشته است. همچنین متکلمان و مفسران نیز، در آیات سیاسی به این موضوع توجه کردند.

• علوم سیاسی در دوران مختلف اسلام

رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی بیان کرد: در دوره آل‌بویه و ایلخانان، کتب متعددی نوشته می‌شود و در دوران صفویه نیز محقق سبزواری کتاب مفصلی در رابطه با سیاست اسلامی با عنوان «روضة‌الانوار عباسی» می‌نویسد و این امر در دوران قاجاریه ادامه پیدا می‌کند و آثار مختلفی نگارش می‌شود.

وی افزود: در دوران مشروطه علمای بزرگی وارد صحنه می‌شوند و کتاب‌ها و رساله‌های مهمی در رابطه با دولت مشروطه می‌نویسند که مشهورترین آن‌ها «تنبیه‌الامة و تنزیه‌الملة» از آیت‌الله نائینی رحمه‌الله است.

حجت‌الاسلام والمسلمین لک‌زایی گفت: از اواخر یا نیمه‌های سلسله قاجاریه، تلاش برای جدایی دین از سیاست شروع می‌شود و در دوره پهلوی اول، با شدت بیشتری ادامه پیدا می‌کند. در این دوران منورالفکران غرب‌زده و شرق‌زده هم، تلاش‌های فراوانی می‌کردند که اسلام را یک دین و مکتب فاقد سیاست تعریف کنند.

وی اظهار کرد: در زمینه جدایی دین از سیاست، دو نوع تلاش صورت گرفت؛ در گام نخست برای جدایی دین از سیاست تلاش می‌کردند؛ اما اگر موفق به دین‌زدایی نمی‌شدند، سیاست‌زدایی از دین را دنبال می‌کردند؛ به این معنا که یک دین به‌صورت نمادین داشته باشیم؛ اما این دین از سیاست جدا باشد و کاری به سیاست نداشته باشد.

رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی بیان کرد: از سوی منتقدین این نوع تفکر، اقدامات متعددی از دهه ۲۰ آغاز شد که تا دهه ۵۰ ادامه داشت که منجر به سلسله قیام‌هایی مانند پانزده خرداد شد که در نهایت در ۲۲ بهمن ۱۳۵۷ منجر به پیروزی انقلاب اسلامی ایران شد.

وی اضافه کرد: کتاب ولایت فقیه حضرت امام رحمه‌الله متن مهمی بود که در این مقطع تدوین شد که در بهمن ۱۳۴۸ تدریس می‌شد که هم به‌شکل کتاب مستقل و هم در مجموعه کتابالبیع در جلد دوم منتشر شده است.

حجت‌الاسلام والمسلمین لک‌زایی یادآور شد: در فاصله دهه ۲۰ تا ۳۰، آثار متعددی در رابطه با نظریه اسلام درباره دولت و حکومت نوشته شد؛ اما همزمان نیز نویسندگان متعددی در سطح جهان اسلام، اقدام به نگارش آثاری تلاش می‌کردند که اثبات کنند، سیاست جزء ذاتی اسلام نیست و یا اگر هم از اجزا ذاتی اسلام هست، جزء مهمی نیست؛ اما این آثار منتهی به اندیشه مهمی نشدند.

وی گفت: پیروزی انقلاب اسلامی از یک سو و فروپاشی مارکسیسم در سال‌های بعد از سوی دیگر، نشان داد که دین در دنیای معاصر زنده است و تلاش‌هایی که برای حذف دین از ساحت اجتماع و به‌طور مشخص حذف سیاست دینی صورت گرفته، موفق‌آمیز نبوده است.

رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی ادامه داد: بعد از پیروزی انقلاب اسلامی پرسش‌های سیاسی بیشتری مطرح شد که حوزه‌های علمیه باید به آن‌ها پاسخ می‌داد؛ مخصوصاً آنکه که فشارهایی که در دوران پهلوی بر حوزه‌های علمیه حاکم بود و مانع از پرداختن مستقل حوزه‌های علمیه به دانش سیاسی می‌شد، از بین رفته بود. این تغییرات سبب شده بود که علما علاوه بر حضور مستقیمی که در مجلس بررسی و تصویب قانون اساسی و مناصب مختلف حکومتی داشتند، به مرور تلاش‌هایی هم برای مطالعات سیاسی اسلامی به‌شکل منسجم‌تر در حوزه علمیه آغاز شد؛ به‌طوری‌که این مطالعات معطوف به نیازهای روز باشد.

لک‌زایی با بیان اینکه از تلاش‌ها از سال ۱۳۶۴ آغاز شد، تصریح کرد: در سالهای ۱۳۶۶-۱۳۶۵ مؤسساتی برای آموزش علوم سیاسی به طلاب در قم ایجاد شد که اولین آن‌ها مؤسسه آموزش‌عالی باقرالعلوم علیه‌السلام بود. این مؤسسه از میان طلاب حوزه‌های علمیه، افرادی را برای آموزش تخصصی علوم سیاسی با هدف تربیت محقق، پژوهشگر و نظریه‌پرداز در حوزه مطالعات سیاسی اسلامی و نقد نظریات رقیب از طریق گزینش و مصاحبه پذیرش می‌کرد.

وی ادامه داد: اقدام این مؤسسه، متفاوت با مؤسساتی بود که در تهران و بعداً در قم با هدف تربیت کادر سیاسی تشکیل شده بودند. به‌موازات آموزش‌هایی که در باقرالعلوم علیه‌السلام صورت گرفت و نیروهایی که تربیت شدند، پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی در دهه ۷۰ و ۸۰ رونق بیشتری گرفت.

رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی افزود: مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی رحمه‌الله، جامعة‌المصطفی العالمیه، دانشگاه مفید، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، مرکز تحقیقات حکومت اسلامی مجلس خبرگان نیز، در این زمینه با جذب دانشجو و طلبه فعالیت می‌کردند؛ به‌طوری‌که سبب شده است، امروز به وضعیت باثباتی از نظر مطالعات سیاسی اسلامی در آموزش و پژوهش برسیم.

• بخش اول: حوزه آموزش

وی بیان کرد: حوزه علمیه در آموزش علوم سیاسی و مطالعات سیاسی اسلامی خودکفاست؛ یعنی تمامی مقاطع مطالعات سیاسی در مراکز وابسته به حوزه یا مراکزی که از میان حوزویان دانش‌پژوه، دانشجو و طلبه می‌پذیرند، همچنین، هم دوره‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری و هم، دوره‌های سطح دو، سطح سه و سطح چهار در رشته‌ها و گرایش‌های مختلف وجود دارد.

رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی اظهار کرد: امروز هم، رشته علوم سیاسی و هم، رشته‌های ویژه مطالعات سیاسی اسلامی را که توسط خود مراکز سرفصل‌های آن تدوین و در وزارت علوم به تصویب رسیده است، داریم. همچنین برای اولین‌بار در نظام آموزشی کشور، رشته فقه سیاسی در مقطع ارشد و دکتری تدوین شد که در حوزه علمیه و مراکز آموزشی پژوهشی حوزوی و حوزوی- دانشگاهی تدریس می‌شود.

وی با تأکید بر اینکه حوزه علمیه در جایگاه ممتاز و بی‌مانندی در زمینه فقه سیاسی در سطح جهان قرار دارد، عنوان کرد: رشته فلسفه سیاسی اسلام هم، در مقطع دکتری در مراکز آموزشی پژوهشی حوزوی- دانشگاهی با گروه‌های پژوهشی فعال است. حوزه مطالعات منطقه‌ای، حوزه روابط بین‌الملل حوزه و گرایش‌های مختلف در ذیل مطالعات سیاسی یعنی رشته علوم سیاسی گرایش مسائل ایران، گرایش اندیشه سیاسی، گرایش سیاست‌گذاری عمومی در مراکز آموزشی حوزوی- دانشگاهی در شهر مقدس قم تدریس می‌شود.

حجت‌الاسلام والمسلمین لک‌زایی یادآور شد: در دهه ۶۰، اساتید محدودی در زمینه تدریس علوم سیاسی در قم بودند و اکثر اساتید از تهران می‌آمدند؛ اما امروزه اساتید حوزوی ما، در مقطع دکترای علوم سیاسی در دانشگاه‌های مختلف تدریس می‌کنند که کیفیت بالایی نیز دارند و مسلط به زبان‌های مختلف، مسلّط به تخصص‌های مختلف و اهل تألیف و تدریس هستند.

• بخش دوم: حوزه پژوهش

وی بیان کرد: پژوهشکده علوم سیاسی با سه گروه پژوهشی علوم سیاسی، فقه سیاسی و فلسفه سیاسی فعال است که تاکنون بیش از ۲۰۰ اثر در این پژوهشکده منتشر شده است. چهار مجله تخصصی علوم سیاسی در حوزه مطالعات سیاسی اسلامی (یک مجله فارسی، یک مجله انگلیسی و دو مجله عربی) هم دارد.

رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی اضافه کرد: مرکز تحقیقات حکومت اسلامی با فصلنامه علمی پژوهشی حکومت اسلامی، مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی رحمه‌الله با مجله علمی پژوهشی معرفت سیاسی، گروه سیاست گروه پژوهشی سیاست پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با مجله آیین حکمرانی، گروه‌های علوم سیاسی، فقه سیاسی و فلسفه سیاسی در جامعة‌المصطفی با مجلاتی با این موضوعات در حال فعالیت هستند.

وی با اشاره به آثار متعددی که در زمینه مطالعات علوم سیاسی و اسلامی در قم تولید می‌شود، گفت: انتشار بیش از ۱۵ مجله معتبر با درجات معتبر علمی در حوزه مطالعات سیاسی اسلامی در قم، تولید کتاب‌های متعدد و نگارش رساله‌های دکتری و ارشد، گوشه‌ای از آثار فراوانی است که در عرصه مطالعات سیاسی اسلامی در قم تولید می‌شود؛ به‌طوری‌که اگر نمایشگاهی با این موضع برگزار شود، بیش از هزار اثر موفق قابل استفاده داریم.

رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، با بیان اینکه امروز منابع رشته اندیشه سیاسی اسلام و درس‌های مربوط به مطالعات سیاسی اسلامی، توسط همین مراکز پژوهشی مطالعات سیاسی اسلامی تأمین می‌شود، گفت: بعد از سخنرانی که رهبر معظم انقلاب در عید سعید مبعث سال ۱۳۹۹ درباره اینکه قرآن کتاب حکمرانی ماست و باید آیین حکمرانی خودمان را از قرآن کریم اخذ کنیم، داشتند، در مراکز آموزشی و پژوهشی سیاست اسلامی در قم، بحث حکمرانی اسلامی مطرح شد؛ به‌طوری‌که امروزه می‌توانیم، ادعا کنیم که مراکز مطالعات سیاسی حوزه علمیه اعم از جامعة‌المصطفی و مراکز حوزوی- دانشگاهی در مرزهای دانش علوم سیاسی در مقیاس جهانی حرکت می‌کنند.

حجت‌الاسلام والمسلمین لک‌زایی اظهار کرد: وقتی بحث علمی وارد کشور می‌شود، اغلب مراکز علمی و پژوهشی شروع به ترجمه آثار دیگر کشورها می‌کنند و از تولید آثاری متناسب با فرهنگ مبانی، مشکلات و نیازهای بومی غافل می‌شوند؛ اما در حوزه علمیه و مراکز آموزشی پژوهشی حوزوی در زمینه علوم سیاسی، این اتفاق رخ نداد و از همان سال‌های ابتدایی، دغدغه تربیت محقق و نظریه‌پرداز اسلامی مطرح بود؛ به‌همین خاطر امروز کرسی‌های نظریه‌پردازی سیاسی متنوعی به‌تأیید هیئت داوران هیئت‌های حمایت از کرسی‌های نظریه‌پردازی رسیده است.

وی اضافه کرد: برخی از پژوهشگران مطالعات سیاسی و مراکز پژوهشی با رویکرد تولیداتی متناسب با فرهنگ و مشکلات بومی وارد عرصه مطالعات حکمرانی اسلامی شدند که آیا در فرهنگ اسلامی، علوم اسلامی و مکتب اسلام، می‌توانیم از حکمرانی اسلامی سخن بگوییم یا نه؟ اگر می‌توانیم، تعریف، ارکان و هدف آن چیست؟

رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی عنوان کرد: حکمرانی در دنیا مطرح شد که از تکالیف دولت‌ها و حجم فعالیت‌های دولت‌ها کاسته شود، بخش‌های مدنی و مردم وارد شوند، بخشی از امور را به دست بگیرند و برای حل مسائل جامعه، کنشگران عرصه‌های مختلف جمع شوند و آن را تجزیه و تحلیل کنند و با کمک و هم‌افزایی، راه حل پیدا کنند. این یعنی تخصص‌های مختلف، ذی‌نفعان و ذی‌ربطان مختلف گرد هم جمع شوند و از تعریف مسئله، کشف مسئله، ریشه‌یابی مسئله و سناریوهای حل مسئله تا اقدام برای حل مسئله با هم مشارکت کنند.

وی گفت: این رویکرد با انقلاب اسلامی وارد کشور ما شده بود که با مطالعات حکمرانی اسلامی تقویت می‌شود. بر اساس تحقیقات صورت‌گرفته پژوهشگران بیان کردند که دغدغه حکمرانی اسلامی، هدایت و حرکت جامعه از وضع موجود به وضع مطلوب است؛ یعنی پیشرفت اسلامی، نقطه مرکزی این حکمرانی قرار گرفته است. از سوی دیگر هدف اقامه دین می‌شود؛ یعنی هدف حکمرانی اسلامی اقامه دین است و اگر ما می‌خواهیم، جامعه به‌لحاظ مادی و معنوی به پیشرفت نائل شود، باید حکمرانی اسلامی را در ابعاد مختلف پیاده کنیم که لازمه این کار، اقامه دین است.

رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، با بیان اینکه برای اقامه دین، باید دین را بشناسیم، اضافه کرد: قرآن کریم می‌فرماید: ﴿وَما خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾؛ جنّ و انس را نیافریدم، مگر برای آنکه مرا بپرستند». اگر رابطه عبودیت ما با خدا بخواهد، به‌معنای کامل تحقق پیدا کند، باید بگوییم لازمه عبادت خدا و شکل‌گیری رابطه عبودیت این است که از خدا اطاعت کامل کنیم؛ یعنی دین آمده که همه عرصه‌های زندگی ما را پوشش بدهد؛ زیرا هدف آن، هدایت انسان در همه ابعاد است.

وی ادامه داد: اگر بخواهیم در همه عرصه‌های زندگی از خدا اطاعت کنیم، باید در عرصه‌های مختلف سیاست، اقتصاد، فرهنگ، مدیریت، بهداشت، خانواده، امنیتی، نظامی، دفاعی و... دستورات خدا را بدانیم، تبیین و ترویج کنیم و رسالت حوزه علمیه نیز استخراج، استنباط و کشف آموزه‌های دینی از منابع اصیل اسلامی، معرفی آن به مردم و تبلیغ و ترویج در میان جهانیان است.

حجت‌الاسلام والمسلمین لک‌زایی گفت: عالمان سیاست اسلامی با توجه به اینکه عهده‌دار تأمین رویکرد راهبردی جامعه اسلامی هستند، وظیفه دارند که آموزه‌های اسلامی را در عرصه‌های مختلف در الهیات سیاسی، الهیات حکمرانی، فقه سیاسی، فقه حکمرانی، حکمرانی فقهی، اخلاق سیاسی، اخلاق حکمرانی و حکمرانی اخلاقی و معنوی کشف، استخراج و استنباط کنند که امروزه مراکز آموزشی و پژوهشی مطالعات سیاسی در مسیر خوبی حرکت می‌کنند.

وی با تأکید بر رونق بحث‌های حکمرانی اسلامی در مؤسسات آموزشی و پژوهشی حوزوی، عنوان کرد: مجلات متعددی با موضوع حکمرانی اسلامی، هم به زبان فارسی و هم به زبان عربی داریم؛ مانند «آیین حکمرانی» که به زبان فارسی و «الحکم فی‌القرآن و سنن» که به زبان عربی است. برگزاری کرسی‌های متعدد و بیش از ۲۳۰ جلسه، نشان از ظرفیت مباحث حکمرانی اسلامی در میان اساتید و بزرگان حوزوی دارد.

رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی در پایان گفت: از زمان شکل‌گیری این مباحث، رویکرد حوزه علمیه و مراکز جانبی مثل دانشگاه باقرالعلوم علیه‌السلام، مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی رحمه‌الله، جامعة‌المصطفی و...، رویکرد وحدت‌گرا و هم‌افزا بوده است تا تجمیع منابع انسانی برای پیشرفت اسلام، تحقق دولت اسلامی، جامعه اسلامی و تمدن اسلامی رخ بدهد که در این زمینه، همکاری خوبی بین اساتید حوزوی و دانشگاهی صورت گرفته است.

ادامه از صفحه قبل (حجت‌الاسلام والمسلمین حسینخانی)

این پژوهشگر حوزوی گفت: فعالیت‌های پژوهشکده اخلاق در قالب‌های مختلفی از جمله کلان‌پروژه انجام می‌شود که کلان‌پروژه الهیات اخلاقی مانند: استنباط آموزه اخلاقی از متون و ادله لفظی، کلان‌پروژه اخلاقی کاربردی (کتاب‌هایی مثل روش‌شناسی اخلاق کاربردی، عدالت در عداوت، اخلاق تبلیغ و...)، کلان‌پروژه مبانی روان‌شناختی تربیت اخلاقی (کتاب‌هایی مثل راهنمای رشد اخلاقی، نظریه‌های کلاسیک شناختی تحولی در رشد اخلاقی)، کلان-پروژه تربیت اخلاقی (ترجمه کتاب تربیت توحیدی و نقش مربی در تربیت اخلاقی معنوی)، کلان‌پروژه امر جنسی در محاصره (کتاب درآمدی بر مبانی و روش‌های روان‌شناختی تربیتی عفاف و حجاب)، کلان‌پروژه تحلیل و نقد عرفان‌های غیراسلامی (کتاب جریان‌شناسی انتقادی عرفان‌های نوظهور معنویت گرایی جدید) و کلان‌پروژه اخلاق کلان‌پروژه بازخوانی معنویت‌های اسلامی و معرفی معنویت ثقلین از جمله آن‌هاست.

• بنیاد علمی فرهنگی هاد

حجت‌الاسلام والمسلمین حسینخانی اظهار کرد: بنیاد علمی فرهنگی هاد، در سال ۱۳۸۳ فعالیت خود را تحت نظارت مرحوم آیت‌الله ناصری شروع کرد که مدیریت این مجموعه، توسط حجت‌الاسلام والمسلمین جعفر ناصری است. این مرکز در قم و اصفهان فعالیت می‌کند. این مجموعه با نام مؤسسه دارالهدی فعالیت می‌کرد و از سال ۱۳۹۱ با عنوان بنیاد علمی فرهنگی هاد، کار خودش را ادامه داد.

وی ادامه داد: تبیین و ترویج معارف اهل‌بیت علیهم‌السلام با تأکید بر آموزه‌های اخلاقی و تربیتی، ایجاد، گسترش و تعمیق فضای اخلاقی و ایمانی در سطح حوزه علمیه و جامعه، ارتقای سطح بینش و دانش طلاب و اقشار مختلف جامعه در راستای محور فعالیت بنیاد و تربیت مربیان و طلاب توانمند برای تحقق اهداف مجموعه، از جمله اهداف این بنیاد است.

• فعالیت‌های آموزشی

این استاد حوزه علمیه ادامه داد: مدارس علمی سطح دو و سطوح عالی و مرکز تخصصی اخلاق در قم (سطح دو، سطح سه در رشته اخلاق و تربیت اسلامی و سطح چهار در رشته اخلاق و تربیت اسلامی و عرفان شیعی) و اصفهان (سطح دو و سطح سه در رشته اخلاق و تربیت اسلامی)، از فعالیت‌های آموزشی این بنیاد است.

وی افزود: فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه از سال ۱۳۸۳ آغاز شد و بعد از تبدیل به پژوهشکده و تشکیل پنج گروه علمی تربیت اخلاقی، علوم پیرا اخلاق، سیره با رویکرد اخلاقی، اخلاق صنفی و عرفان شیعی ادامه پیدا کرد و تا الآن، بیش از ۵۰ جلد کتاب در زمینه اخلاق منتشر کرده است. مجله دو فصلنامه هاد (نشریه علمی تخصصی مرکز تخصصی اخلاقی)، حدود ۴۳ پایان‌نامه در مقطع سطح سه و ۶ رساله در مقطع سطح چهار در این مؤسسه نگارش شده است.

این پژوهشگر حوزوی، با بیان اینکه تبیین مکتب اخلاق عرفانی نجف، از جمله نشست‌های علمی بنیاد هاد است، گفت: در زمینه‌های تربیتی هم، برنامه فرهنگی تربیتی مختلفی مثل استفاده از مشاوران اخلاق، اردوهای خانوادگی، دیدار با ابرار، جلسات انس و پیاده‌روی به سمت مسجد مقدس جمکران صورت گرفته است.

حجت‌الاسلام والمسلمین حسینخانی اضافه کرد: انتشار دو ماهنامه خُلُق، سالنامه اخلاقی تربیتی خلق، اعزام مبلغ در ایام تبلیغی، تولید و عرضه نرم‌افزار الهادی، از جمله فعالیت‌های تبلیغی این مجموعه است.

• گروه مدرسی اخلاق اسلامی دانشگاه معارف اسلامی

وی عنوان کرد: گروه مدرسی اخلاق اسلامی دانشگاه معارف اسلامی قم، در سال ۱۳۸۴ تأسیس شد. این مجموعه از لحاظ ساختاری، وابسته به وزارت علوم است؛ اما به‌لحاظ هویت حوزوی و هیئت امنا، حوزوی محسوب می‌شود.

• فعالیت‌های آموزشی

این استاد حوزه علمیه اظهار کرد: تدوین طرح‌های آموزشی برای تدریس اخلاق، ارائه موضوعات اولویت‌دار اخلاقی برای دانشجویان و ایجاد سرفصل‌های جدید در حوزه مربوط به مدرس اخلاق اسلامی، از جمله فعالیت‌های آموزشی این مجموعه است.

• فعالیت‌های پژوهش

وی ادامه داد: این مجموعه در بخش کتاب و مجله فعالیت دارد که کتاب درسی از جمله آن‌هاست و کتاب‌های اخلاق اسلامی، عرفان عملی در اسلام، پژوهش‌نامه درس اخلاق و تربیت اسلامی دانشگاه، از جمله کتاب‌های درسی است که در این مجموعه منتشر شده است. فصلنامه پژوهشنامه اخلاق نیز، مجله علمی پژوهشی گروه اخلاق این مجموعه است.

• گروه اخلاق پژوهش‌های فرهنگ و اندیشه اسلامی

حجت‌الاسلام والمسلمین حسینخانی اظهار کرد: گروه اخلاق در ذیل پژوهشکده نظام‌های اسلامی پژوهشگاه تعریف شده و اهداف آن شامل کشف و تبیین نظام تربیتی و نظام اخلاقی اسلام، آسیب‌شناسی تعلیم و تربیت و اخلاق در جامعه ایران، شناخت و نقد مکاتب و نظام‌های اخلاقی و تربیتی، جمع‌آوری و تحلیل و نقد تجارب تربیتی و اخلاقی در ایران، جهان اسلام و سایر جوامع بشری است.

وی گفت: فعالیت‌های این گروه شامل: انتشار کتاب، برگزاری نشست‌ها، کرسی‌ها و همایش‌های علمی است. مجموعه کتاب‌های اخلاق الهی (مباحث ارائه‌شده توسط آیت‌الله مجتبی تهرانی رحمه‌الله)، کتاب‌های سلوک اخلاقی و اصلاح الگوی مصرف از منظر اخلاقی، از جمله کتاب‌های منتشر شده است.

• مؤسسه آموزش‌عالی اخلاق و تربیت

حجت‌الاسلام والمسلمین حسینخانی بیان کرد: مؤسسه آموزش‌عالی اخلاق و تربیت در سال ۱۳۹۰ در زیر مجموعه وزارت علوم تأسیس می‌شود که با توجه به هویت حوزوی هیئت امنا و ریاست آن، حوزوی محسوب می‌شود.

وی با بیان اینکه اکثر فعالیت‌های این مجموعه، آموزشی است، تصریح کرد: رشته اخلاق کاربردی و تربیت اخلاقی در مقطع کارشناسی ارشد در این مجموعه فعال است و تاکنون پنج دوره اخلاق کاربردی و هفت دوره تربیت اخلاقی در مؤسسه اجرا شده است.

استاد حوزه علمیه ادامه داد: چاپ ۱۳ کتاب تربیتی و اخلاقی از جمله کتاب‌های: تربیت جوان در نهج‌البلاغه، اخلاق و حریم خصوصی در مشاوره و عزت نفس معنوی و مقیاس آن، نگارش ۲۲ پایان‌نامه در رشته اخلاق کاربردی و ۱۸ پایان‌نامه در رشته تربیت اخلاقی از جمله فعالیت‌های این مجموعه است.

• پژوهشکده اخلاق روان‌شناسی اسلامی پژوهشگاه قرآن و حدیث

وی گفت: پژوهشکده اخلاق روان‌شناسی اسلامی پژوهشگاه قرآن و حدیث متعلق به پژوهشگاه قرآن حدیث است که فعالیت خود را در سال ۱۳۹۱ آغاز کرده است و تبیین روش‌مند و علمی آموزه‌های اخلاقی روان‌شناختی و جامعه‌شناختی مبتنی بر قرآن و حدیث، نظریه‌پردازی در حوزه اخلاق و پاسخ‌گویی به شبهات مطرح در حوزه اخلاق، از جمله اهداف این پژوهشکده است.

حجت‌الاسلام والمسلمین حسینخانی ادامه داد: انتشار کتاب تزاحم اخلاقی در شبکه‌های اجتماعی، از چالش تا تصمیم، رابطه فقه و اخلاق، اخلاق ازدواج، فصلنامه علمی پژوهشی اخلاق‌پژوه، برگزاری نشست‌ها و کرسی‌های علمی، از فعالیت‌های پژوهشگاه قرآن و حدیث است.

• خانه اخلاق‌پژوهان جوان

وی اضافه کرد: خانه اخلاق‌پژوهان جوان توسط جمعی از طلاب و دانشجویان رشته فلسفه اخلاق در سال ۱۳۹۳ پایه‌گذاری شد و بعد از مدتی با استقبال اساتید و دانشجویان مواجه شد و امروز به‌عنوان یک مؤسسه مردم‌نهاد فعالیت می‌کند.

استاد حوزه علمیه افزود: ترجمه ۱۵ کتاب انگلیسی، برگزاری هشت نشست برای نوآموزان اخلاق، ۱۱ نشست نقد کتاب‌های اخلاق، شش نشست دین و اخلاق و برگزاری ۵۴ کارگاه در زمینه فلسفه اخلاق، از جمله فعالیت‌های این مؤسسه است.

وی با بیان اینکه یکی از کاستی‌های مشترک همه مراکز، کمبود فعالیت رسانه‌ای است، یادآور شد: ارتباط بین مجموعه‌ها و افزایش فعالیت‌های رسانه، از جمله نکاتی است که مراکز باید به آن توجه کنند؛ همچنین اکثر فعالیت‌های این مراکز، در قم متمرکز است و سطح کشور تقریباً از نتایج فعالیت‌های این مجموعه‌ها کم‌بهره هستند.

حجت‌الاسلام والمسلمین حسینخانی گفت: فعالیت‌های این مجموعه‌ها به بدنه جامعه سرایت نکرده است و در رشد و تعالی اخلاق جامعه، نقش چندانی ایفا نکردند و نیاز است که بازنگری در اهداف و برنامه‌ها صورت بگیرد تا فعالیت‌های آن‌ها، به تعالی معنوی جامعه منجر شود.